

Umeå tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 138
901 04 Umeå

E-post: mmd.umea@dom.se

Yttrande angående ansökan om tillstånd till fortsatt vattenverksamhet vid
Åmsele grundvattentäkt, m.m., Vindelns kommun

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 8 juni 2016 erhållit rubricerat ärende för yttrande. Med anledning härav vill SGU framföra följande:

SGU ska i svaret till Mark- och miljödomstolen i Umeå förutom att ge synpunkter på ansökan svara på om SGU anser att tillstånd för grundvattenuttag bör tidsbegränsas även i de norra delarna av Sverige samt över frågan om placering av en ersättningsbrunn och dess påverkan på aktuell vattentäkt.

SGU har i ett antal tidigare remisser framfört att det generellt bör vara en tidsbegränsning för alla tillstånd till grundvattenuttag. Frågeställningen har först uppkommit i södra Sverige där det finns ett antal konkurrerade verksamheter som har intresse i grundvattenresursen. Ett viktigt skäl till tidsbegränsning av tillstånd är att det är svårt att bedöma förutsättningarna om 25-30 år. Det gäller både behovet av grundvatten för sökanden och framtida förändringar i tillgången till följd av exempelvis klimatförändringar.

Mark- och Miljööverdomstolen (MMÖD) har i några domar upphävt tidsbegränsningen för allmän vattenförsörjning, bland annat med hänvisning till att det rör sig om ett allmänt intresse där behovet av dricksvatten knappast kommer att förändras över tiden och att det vid behov är möjligt att begära omprövning av tillståndet.

SGU anser alltså att tillstånd till uttag av grundvatten för andra ändamål än allmän vattenförsörjning bör vara tidsbegränsade. När det gäller uttag för allmän vattenförsörjning bör tillståndet tidsbegränsas om det i det enskilda fallet finns omständigheter som påkallar en sådan begränsning. SGU anser att följande bör beaktas vid en sådan bedömning.

1. Storleken på uttagen i förhållande till bedömd total grundvattentillgång inom aktuellt grundvattenmagasin. Vid bedömning av uttagens storlek är det viktigt att alla uttag vägs in i bedömningen. Det gäller både uttag som redan är tillståndsgivna, uttag som sker men inte är tillståndspliktiga, samt uttag som bedöms kunna uppkomma. Ett exempel på uttag som kan uppkomma är bevattning av jordbruksmark som är lämplig för detta, men där bevattning inte sker för tillfället. I de fall det totala bedömda uttaget överstiger 50 % av grundvattenbildningen bedömer SGU att tidsbegränsning bör aktualiseras. 50 % har valts utifrån att det finns en god marginal för de fall ett förändrat klimat medför en minskad grundvattenbildning, att bedömningen av de övriga uttagen är felaktigt och en säkerhetsmarginal i de fall grundvattenbildningen är överskattad. I SGUs Rapport 2013:01 "Bedömningsgrunder för grundvatten" klassas områden där uttags andel av grundvattenbildningen överstiger 50 % som att det finns en stark risk för påverkan på till exempel utflöden till våtmarker och även ytvattensystem.
2. Det förändrade klimatets påverkan på det aktuella grundvattenmagasinet. Om uttagen är belägna i Skåne, Blekinge, Kalmar eller Gotlands län bör tidsbegränsning aktualiseras. I den sydöstra delen av Sverige pekar flera klimatscenarier på att ett förändrat klimat kommer att innebära en minskad grundvattenbildning med en minskad tillgång som följd samt att torrperioderna blir längre. I dessa län är dessutom efterfrågan på grundvatten stor från flera aktörer. Som exempel kan nämnas de låga grundvattennivåer som råder på Öland och den vattenbrist som uppkommit till följd av utebliven grundvattenbildning.

Vad gäller ersättningsbrunn så anser SGU att det kan finnas med i domen att sökanden ges rätt till en motsvarande brunn i samma grundvattenmagasin "till samma djup och med samma konstruktion" och att denna ska vara belägen inom 30 meter från befintlig brunn. Skälet till avståndet och till att ersättningsbrunnen ska vara likvärdig med den ursprungliga, är att det bedömda influensområdet bör hållas mer eller mindre intakt och att sakägarkretsen kan behållas. SGU vill här påpeka att för att en ersättningsbrunn ska få utföras ska den ursprungliga brunnen vara obrukbar, och efter att ersättningsbrunnen utförts ska den ursprungliga brunnen återfyllas. SGU vill även förtydliga att i Normbrunn -07 anges att avståndet mellan en ny brunn och en befintlig brunn för vattenförsörjning ska vara minst 30 meter. Denna avståndsrekommendation gäller för enskilda brunnar som är i drift och dessutom används av någon annan än den som planerar att utföra den nya brunnen.

Med andra ord för att inte påverka grannens brunn. Skälen är dels att minska påverkan i form av avsänkta grundvattennivåer men även för att minska risken för grumling av vattnet i den befintliga brunnen i samband med borrningen.

Åmsele grundvattentäkt

SGU har tidigare yttrat sig (2015-10-28) angående Åmsele vattentäkt, då gällande vattenskyddsområdet, SGU dnr 33-2103/2015. I det yttrandet lyfte SGU att avsnittet om vattentäktens tillrinningsområde var förvirrande. En figur som visade en ytvattendelare framtagen via analys av höjdkurvor var missvisande och SGU föreslog att figuren skulle tas bort. I den MKB (daterad 2015-07-02) som nu medföljer ansökan om vattenverksamhet är samma figur med. I MKBn heter den Figur 3, i avsnitt 5.4.1 Vattentäktens tillrinningsområde. Synpunkterna från SGUs tidigare yttrande kvarstår. I figurens teckenförklaring benämns ytvattendelaren "Tillrinningsområde", vilket är felaktigt. Den framtagna ytvattendelaren är inte relevant i sammanhanget, och figuren bör tas bort eller bytas ut, samt texten modifieras. I avsnitt 5.4.1 står även att vattnet till tälkten bedöms komma från isälvsavlagringen Juvikkammen. SGU antar att det är Långuddskammen som avses, som det står på andra ställen i handlingarna, och att detta kommer korrigeras. Den huvudsakliga strömningsriktningen för grundvattnet följer Långuddskammen mot nordväst. Då Långuddskammen har bedömts kunna ha viss hydraulisk kontakt med Abborrträsket, är tillrinningsområdet till Abborrträsket, vilket man valt som tertiär skyddszon, ett rimligt maximalt tillrinningsområde. Det sekundära skyddsområdet som redovisas i handlingarna bör även utökas vid Abborrträsket med en buffertzons på 100 meter ut från stranden, även det enligt SGUs tidigare yttrande.

SGU noterar att tillståndsansökan för fortsatt vattenverksamhet vid Åmsele grundvattentäkt gäller ett tidsbegränsat tillstånd på 30 år, med möjlighet till omprövning. SGU ser positivt på tidsbegränsade tillstånd för grundvattenuttag, även om Åmsele vattentäkt inte faller under de kriterier där SGU anser att en tidbegränsning är nödvändig. Det sökta uttaget vid Åmsele grundvattentäkt är maximalt 200 m³/dygn, vilket är betydligt mindre än den totala uttagskapaciteten, som enligt provpumpning utförd vid brunnens anläggande ger ett möjligt medeluttag på ca 690 m³/dygn (8 l/s). Dagens uttag ligger på maximalt 152 m³/dygn. I sammanhanget kan nämnas att SGUs översiktliga grundvattenkarta i skala 1:250 000 visar en bedömd uttagsmöjlighet för hela grundvattenmagasinet i Långuddskammen på 25-125 l/s, dvs. ca 2 000-10 000 m³/dygn.

SGU ser även positivt på att ansökan även avser tillstånd till att vid behov upprätta en ersättningsbrunn inom 30 meter från befintlig brunnsanläggning. Enligt ovan så är SGUs rekommendation för avstånd just max 30 meter från befintlig brunn. Dock bör ansökan kompletteras med att det ska vara en motsvarande brunn i samma grundvattenmagasin "till samma djup och med samma konstruktion", samt att en ersättningsbrunn får utföras först då den ursprungliga brunnen blivit obrukbar.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschef tillika verksjurist Helena Kjellson.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även statsgeolog Charlotte Defoort, den senare föredragande, deltagit.

Helena Kjellson

Charlotte Defoort